

ΓΕΝΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΠΟΣΟΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΝΟΡΓΑΝΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Σχεδόν στο σύνολό τους οι ενόργανες τεχνικές παρέχουν τη μέτρηση μιας φυσικής ή φυσικοχημικής παραμέτρου P η οποία συνδέεται άμεσα ή έμμεσα με την τιμή της επιθυμητής αναλυτικής πληροφορίας που κατά κανόνα είναι η συγκέντρωση C .

Η μετατροπή της μετρούμενης παραμέτρου σε αναλυτική πληροφορία γίνεται με μια από τις τεχνικές ποσοτικοποιήσεως (quantification techniques).

ΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΜΠΥΛΗΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ (CALIBRATION CURVE TECHNIQUE)

Παρασκευή προτύπων δειγμάτων (διαλυμάτων) χ_i του προς μέτρηση συστατικού και μετρούνται οι τιμές της αναλυτικής παραμέτρου P_i .

Κατασκευάζεται γραφικά σε χιλιοστομετρικούς χάρτες, η καμπύλη αναφοράς, όπου στον άξονα των τεταγμένων τίθενται οι τιμές P_i και στον άξονα των τετμημένων οι τιμές χ_i .

Ο αριθμός n των μετρήσεων είναι τόσο μεγαλύτερος, όσο μεγαλύτερη είναι η απαιτούμενη αξιοπιστία των τιμών P_i .

Χαράζεται η ευθεία η καμπύλη γραμμή που ορίζεται από τα σημεία. Αν τα σημεία εμφανίζονται με μια φυσιολογική διασπορά η χάραξη γίνεται έτσι ώστε η γραμμή να διέρχεται ανάμεσα από τα πειραματικά σημεία.

ΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΜΠΥΛΗΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ (CALIBRATION CURVE TECHNIQUE)

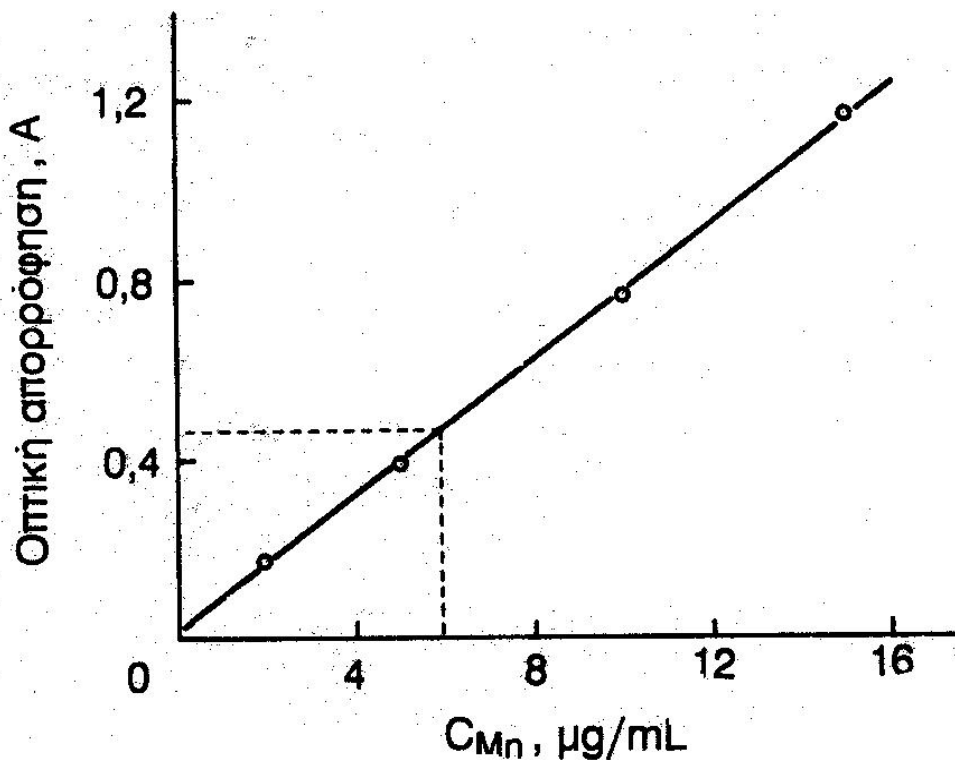
Απαγορεύεται η χάραξη τεθλασμένων γραμμών.

Δεν επιτρέπεται η εξαγωγή συμπερασμάτων για δείγματα των οποίων η τιμή της μετρούμενης παραμέτρου **P** βρίσκεται εκτός των ορίων που ορίζονται από τα πρότυπα.

Όταν ισχύει η γραμμική σχέση $P = \alpha x + \beta$

Τέσσερις έως έξι μετρήσεις προτύπων δειγμάτων είναι αρκετές.

Μπορεί να χρησιμοποιηθεί επικουρικά η μέθοδος των ελαχίστων τετραγώνων για τον στατιστικά επακριβή προσδιορισμό των παραμέτρων α και β (α :κλίση, β :τομή) καθώς επίσης και του συντελεστή συσχέτισης (correlation coefficient) r .

Τυπική καμπύλη αναφοράς για το φωτομετρικό προσδιορισμό μαγγανίου.

ΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΜΠΥΛΗΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ (CALIBRATION CURVE TECHNIQUE)

Μέθοδος Ελαχίστων Τετραγώνων

$$P = \alpha x + \beta$$

$$\alpha = \frac{n \sum x_i P_i - \sum x_i \sum P_i}{n \sum x_i^2 - (\sum x_i)^2}$$

$$\beta = \frac{n \sum x_i^2 \sum P_i - \sum x_i \sum x_i P_i}{n \sum x_i^2 - (\sum x_i)^2}$$

$$r = \frac{n \sum x_i P_i - \sum x_i \sum P_i}{\sqrt{[n \sum x_i^2 - (\sum x_i)^2][n \sum P_i^2 - (\sum P_i)^2]}}$$

- Το μέτρο της καλής προσαρμογής μεταξύ των δύο μεταβλητών x και μ , δίδεται από τον **συντελεστή συσχέτισης** (correlation coefficient) r .
- Η προσαρμογή είναι τόσο καλύτερη, όσο πλησιέστερα προς τη μονάδα βρίσκεται η τιμή του r
- Μια καμπύλη θεωρείται ικανοποιητική για τιμές $0,95 < r < 0,99$, ενώ τιμές $|r| > 0,99$ υποδηλώνουν πολύ καλή γραμμικότητα.
- Απαιτεί πανομοιότυπα πρότυπα και άγνωστα
- Σε καμία περίπτωση δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιηθεί η μέθοδος των ελαχίστων τετραγώνων αν δεν είναι ει των προτέρων βέβαιη η γραμμική συσχέτιση των τιμών P και x και αν δεν έχει προηγουμένως σχεδιαστεί το καρτεσιανό διάγραμμα ώστε να αποκλεισθούν τυχόν σημεία που απέχουν από την ευθύγραμμη απεικόνιση.

Παράδειγμα: Να βρεθεί η εξίσωση, που προσαρμόζεται στα παρακάτω πειραματικά δεδομένα, μιας φωτομετρικής αναλύσεως, ο συντελεστής r και η συγκέντρωση ενός αγνώστου διαλύματος που έχει απορρόφηση $A=0,325$.

x (Συγκέντρωση C, ppm)	1,00	2,00	3,00	4,00	5,00
P (Απορρόφηση A)	0,124	0,240	0,348	0,516	0,612

Η εξίσωση της καμπύλης είναι

$$A = \alpha C + \beta$$

Υπολογίζουμε τις τιμές x_i^2 , P_i^2 , $x_i P_i$:

n	x_i	P_i	x_i^2	P_i^2	$x_i P_i$
1	1,00	0,124	1,00	0,015376	0,124
2	2,00	0,240	4,00	0,057600	0,480
3	3,00	0,348	9,00	0,121104	1,044
4	4,00	0,516	16,00	0,266256	2,064
5	5,00	0,612	25,00	0,374544	3,060
	$\Sigma x_i = 15$	$\Sigma P_i = 1,840$	$\Sigma x_i^2 = 55,00$	$\Sigma P_i^2 = 0,834880$	$\Sigma x_i P_i = 6,772$

$$\alpha = \frac{(5 \times 6,772) - (15 \times 1,840)}{(5 \times 55) - (15)^2} = 0,1252$$

$$\beta = \frac{(55 \times 1,840) - (15 \times 6,772)}{(5 \times 55) - (15)^2} = -0,0076$$

$$r = \frac{6,260}{\sqrt{50 \times [(5 \times 0,834880) - (1,840)^2]}} = 0,997$$

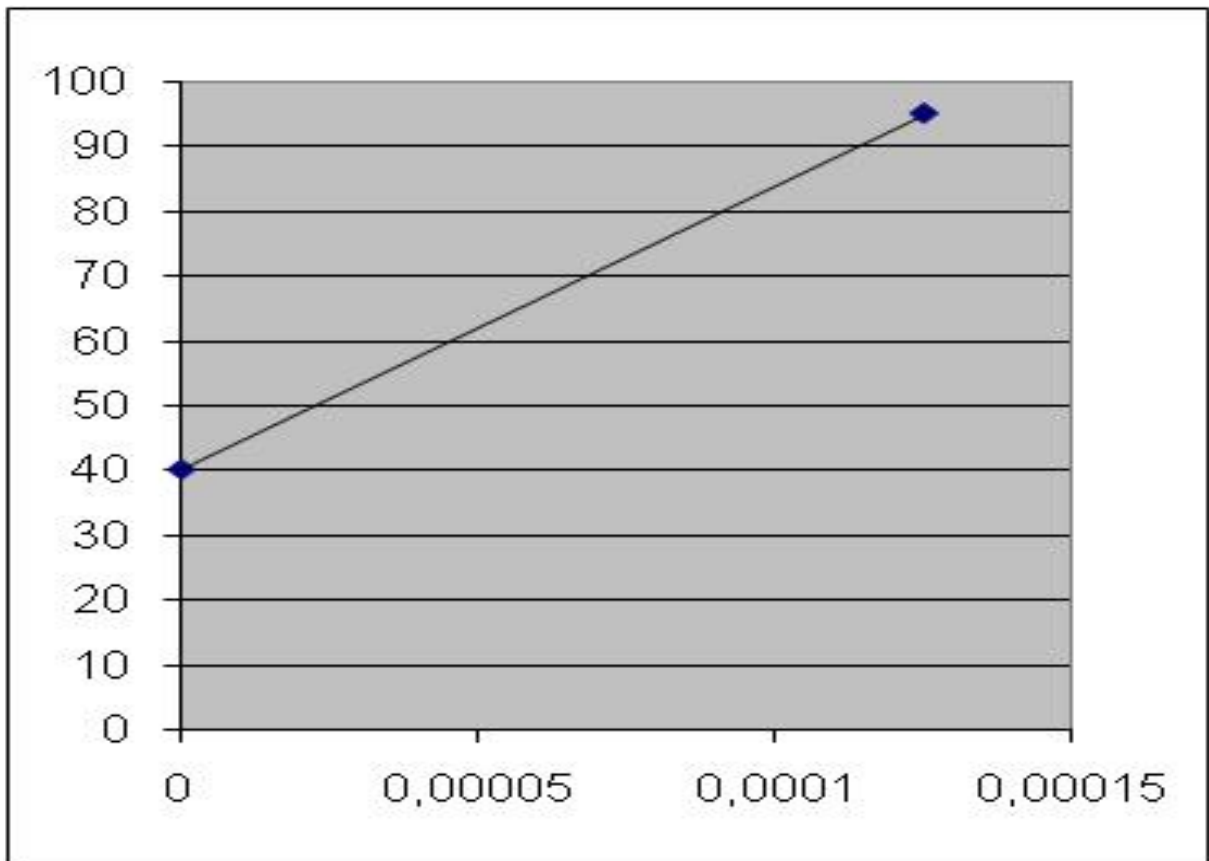
άρα $A = 0,1252C - 0,0076$ και $C = 2,66$ ppm.

Τεχνική προσθήκης γνωστής ποσότητας (standard-addition technique)

- Απαιτεί όχι μόνο γραμμική αλλά και αναλογική σχέση $P = \alpha x$
- Εάν x_x είναι η τιμή της αναλυτικής πληροφορίας και P_0 η τιμή της μετρούμενης παραμέτρου τότε:
- $P_0 = \alpha x_x$ 1
- Η άγνωστη x_x αυξάνεται κατά Δx , η μέτρηση επαναλαμβάνεται και θα έχουμε
- $P_1 = \alpha x_x + \Delta x$ 2
- Συνδυάζοντας 1 και 2
- $x_x = P_0 \Delta x / P_1 - P_0$
- Υπολογίζουμε τη τιμή x_x χωρίς τη γνώση της α
- Ο λόγος $\Delta x / x_x$ πρέπει κατά κανόνα να είναι μεταξύ 0,5 και 2.

Παράδειγμα: 0,2ml ορού αραιώνονται στα 2,00ml (διάλυμα A) Παρασκευάζεται διάλυμα B με προσθήκη 5μL LiNO₃ (0,0250M) σε 1ml του A Μετρούνται στο Φλογοφασματοφωτόμετρο στα 670,7nm πάρθηκαν τιμές 40 (A) και 95(B) .

Η συγκέντρωση του Λιθίου που προστέθηκε στο A είναι: $C_1V_1 = C_2V_2 = 0,005\text{ml} \times 0,0250 = 1 \times C_2$
 $C_2 = 0,000125 \text{ M}$

κλίση = 440000 $Cx = 0.00909M$

Τεχνική πολλαπλής προσθήκης γνωστών ποσοτήτων (multiple standard addition)

- Βελτιωμένη επέκταση της τεχνικής της απλής προσθήκης
- Απ' ευθείας μέτρηση του αγνώστου δείγματος που ακολουθείται από n μετρήσεις ίσων γνωστών κλασμάτων του δείγματος.
- Αντί να χρησιμοποιηθούν n ίσα κλάσματα δείγματος τοποθετείται στην κυψελίδα το άγνωστο δείγμα και σ' αυτό προστίθενται ίσες ποσότητες προτύπου.

- $P_0 = \alpha x_x$

- $P_1 = \alpha (x_x + \Delta x_1)$

- $P_2 = \alpha (x_x + \Delta x_2)$

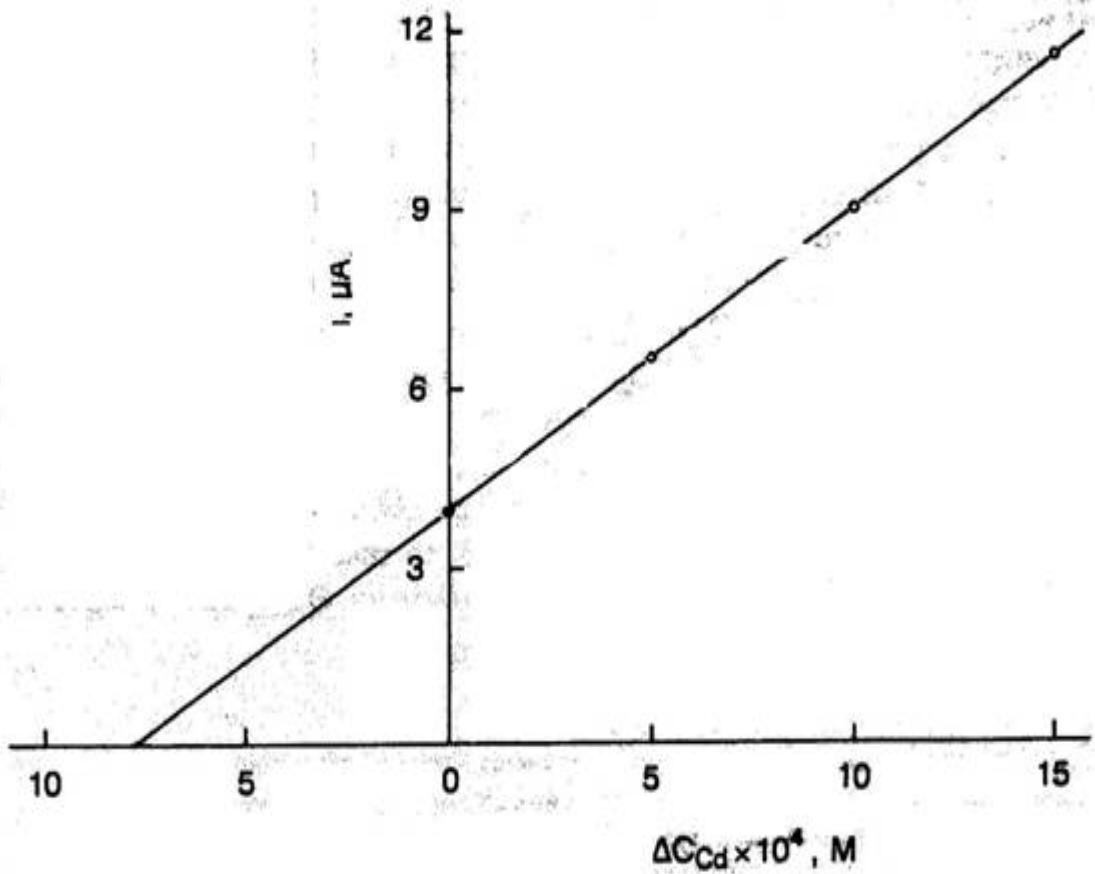
$$\Delta x_2 = 2 \Delta x_1$$

- .....

- $P_n = \alpha (x_x + \Delta x_n)$

$$\Delta x_2 = n \Delta x_1$$

- Ετοιμάζεται γραφική παράσταση των πειραματικών τιμών $(P_0, 0)$, $(P_1, \Delta x_1)$, ... $(P_n, n \Delta x_1)$ και χαράζεται η στατιστικά ορθότερη ευθεία γραμμή (μπορεί να χρησιμοποιηθεί η μέθοδος των ελαχίστων τετραγώνων). Προεκβολή της ευθείας θα τμήσει τον άξονα των τετμημένων στο τμήμα των αρνητικών τιμών σε σημείο που αντιστοιχεί στη ζητούμενη τιμή x_x .

Τυπικό διάγραμμα για τον πολαρογραφικό προσδιορισμό καδμίου με την τεχνική της πολλαπλής παράθεσης γνωστών ποσοτήτων.

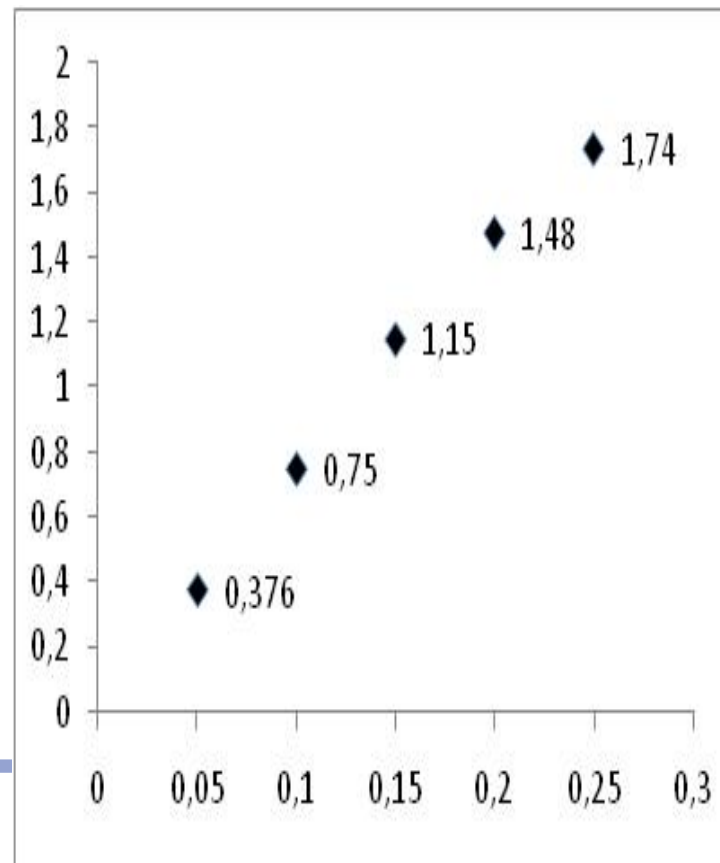
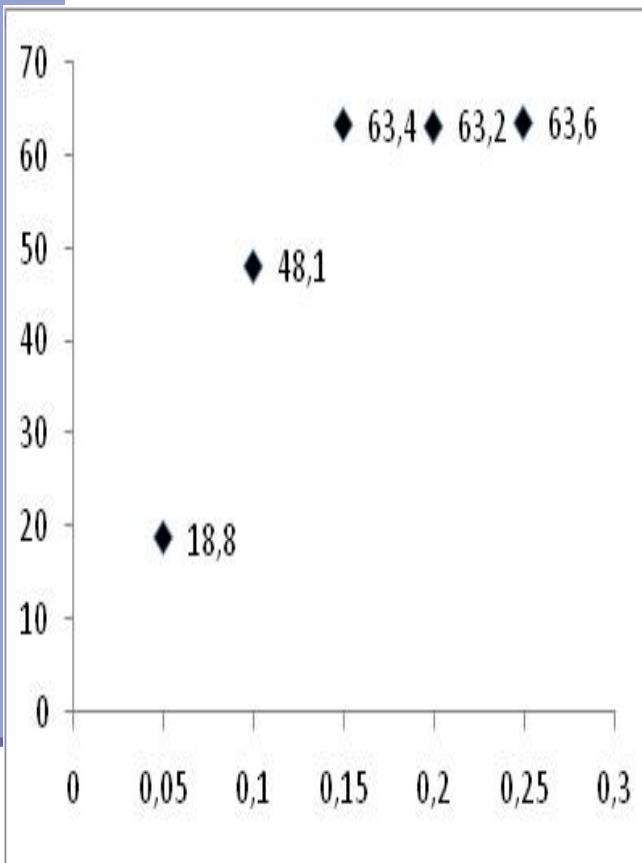

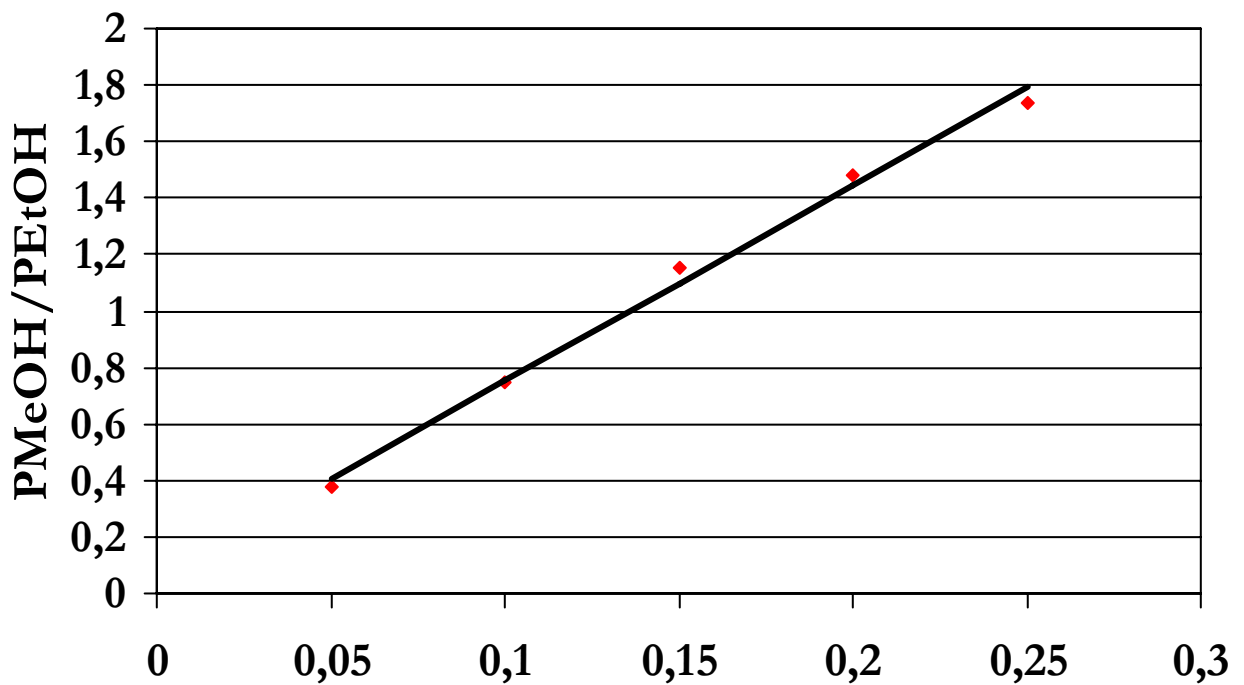
Τεχνική εσωτερικού προτύπου (internal standard technique)

- Βασίζεται στο ότι ο λόγος των τιμών της μετρούμενης αναλυτικής παραμέτρου δύο ουσιών ενός διαλύματος είναι πρακτικά ανεξάρτητος από τα χαρακτηριστικά του χρησιμοποιούμενου οργάνου και τις άλλες πειραματικές μεταβλητές (θερμοκρασία, συγκέντρωση αντιδραστηρίων κ.λ.π.).
- Προϋποτίθεται αναλογική σχέση μεταξύ της μετρούμενης παραμέτρου P και της αναλυτικής πληροφορίας (συγκεντρώσεως) και για τα 2 συστατικά.
- Θα ισχύει:
- $P_A = \alpha_A x_A$ (1) και
- $P_{\Pi} = \alpha_{\Pi} x_{\Pi}$ (2)
- $x_A = x_{\Pi} (\alpha_{\Pi} / \alpha_A) (P_A / P_{\Pi})$
- Σε σχετικά ανάλογη ποσότητα αγνώστου δείγματος προστίθεται η ίδια ποσότητα εσωτερικού προτύπου x_{Π} , μετρείται ο λόγος P_A / P_{Π} και από την καμπύλη αναφοράς υπολογίζεται η τιμή του αγνώστου δείγματος.
- Κατασκευάζεται καμπύλη αναφοράς με τις τιμές του λόγου των σημάτων P_A / P_{Π} και τις τιμές x , χρησιμοποιώντας πρότυπα δείγματα με σταθερή x_{Π} και μεταβλητή x_A .
- Οι μετρήσεις x_A , x_{Π} , P_A και P_{Π} μπορούν να γίνουν είτε στο ίδιο στάδιο (πολαρογραφία, υγρή και αέρια χρωματογραφία), είτε μετά από μεταβολή συνθηκών του οργάνου (αλλαγή μήκος κύματος σε φλογοφωτομετρία).
- **Προϋποθέσεις**
- Να μην υπάρχει στο δείγμα το πρότυπο συστατικό
- Δυνατότητα μετρήσεως και των δυο σημάτων, δείγματος και εσωτερικού προτύπου.

Παράδειγμα: Ο προσδιορισμός της μεθανόλης σε αλκοολούχα σκευάσματα μπορεί να γίνει με αέριο χρωματογράφο χρησιμοποιώντας αιθανόλη ως εσωτερικό πρότυπο. Το άγνωστο διάλυμα καθώς και τα πρότυπα διαλύματα περιέχουν 0,1% (w/v). Τα αποτελέσματα των αναλύσεων έδωσαν:

<u>% w/v</u> <u>MeOH</u>	<u>Ύψος κορυφής</u> <u>MeOH</u>	<u>Ύψος κορυφής</u> <u>EtOH</u>	<u>PMeOH/PEtOH</u>
0,050	18,8	50,0	0,376
0,100	48,1	64,1	0,750
0,150	63,4	55,1	1,480
0,200	63,2	42,7	1,740
0,250	93,6	53,8	1,190
Άγνωστο X	58,9	49,4	0,376

$$y = 6,916x + 0,0618$$
$$R^2 = 0,9939$$

% Μεθανόλη (w/v)

Κατασκευάζεται καμπύλη αναφοράς με τις τιμές του λόγου των σημάτων PMeOH/PEtOH και τις τιμές % w/v MeOH. Με την μέθοδο των ελαχίστων τετραγώνων προσδιορίζεται η εξίσωση της καμπύλης αναφοράς και από την τιμή του λόγου των κορυφών του αγνώστου (y), προσδιορίζεται η άγνωστη συγκέντρωση (% w/v):